"Heimskringla & Öldin"

kemr út á Miðvikud. og Laugard.

[A Semi-weekly Newspaper published on Wednesdays & Saturdays]

The Heimskringla Ptg. & Publ. Co.
Útgefendr. [Publishers.]

Verð blaðsins í Canada og Bandaríkjunum:
12 mánuði $2,50; fyrirfram borg. $2,00
6 — $1,50; — — $1,00
3 — $0,80; — — $0,50
Á Englandi kostar bl. 8s. 6d; Á Norðrlöndum 7 kr. 50 au.; á Íslandi 6 kr. — borgist fyrirfram.
Sent til Íslands, en borgað hér, kost. árg. $1,50 fyrirfram (ella $2,00).

☞ Kaupendr, sem vóru skuldlausir 1. Jan. þ. á. þurfa eigi að borga nema $2 fyrir þennan árg., ef þeir borga fyrir 1. Júlí þ. á. (eða síðar á árinu, ef þeir æskja þess skriflega).

Kaupandi, sem skiftir um bústað, verðr að geta um *gamla* pósthús sitt *ásamt nýju* utanáskriftinni.

Ritstjórinn geymir ekki greinar, sem eigi verða uppteknar, og endrsendir þær eigi nema frímerki fyrir endrsending fylgi. Ritstjórinn svarar engum bréfum ritstjórn viðkomandi, nema í blaðinu. Nafnlausum bréfum er enginn gaumr gefinn. En ritstj. svarar höfundi undir merki eða bókstöfum, ef höf. tiltekr slíkt merki.

Uppsögn ógild að lögum, nema kaupandi sé alveg skuldlaus við blaðið.

Auglýsingaverð. Prentuð skrá yfir það send lysthafendum.

Ritstjóri (Editor):
JÓN ÓLAFSSON
venjul. á skrifst. kl. kl. 9—12 og 1—6

Ráðsmaðr (Busin. Manager):
EINAR ÓLAFSSON
kl. 9—12 og kl. 1—6 á skrifst.

Auglýsinga-agent og innköllunarm.
EIRÍKR GISLASON
Advertis. Agent & Collector.

Utanáskrift á bréf til ritstjórans:
Editor Heimskringla. Box 535. Winnipeg.

Utanáskrift til afgreiðslustofunnar er:
The Heimskringla Ptg. & Publ. Co.
Box 305 Winnipeg, Man.

Peningar sendist í P.O. Money Order, Registered Letter eða Express Money Order. Banka-ávísanir á aðra banka, en í Winnipeg, eru að eins teknar með afföllum.

OFFICE:
146 Princess Str.

„Hagskýrslurnar".

Íslenzku blöðin hafa verið að gera sér talsverðan mat úr „Hagskýrslun." þeim, er Mr. Baldwinson safnaði og gaf út fyrir stjórnina.

Þetta er nú sök sér. Það er ekki nema rétt og eðlilegt að blöðin hafi vakandi auga á slíkum skýrslum, sem ætlaðar eru til að hvetja landa heima til vestrfarar með því að sýna þeim, hve hagr manna standi hér glæsilega.

„Ísafold", „Þjóðólfr" og „Norðrljósið" hafa öll lagt út á djúpið í andróðr gegn skýrslunum, og hr. Halldór Jónsson bankagjaldkeri hefir ritað sérstakt rit gegn þeim, sem *honum* hefir þó ekki hugkvæmzt að senda vestrblöðunum hér, eins og þau stæðu ekki ólíku nær að geta borið um, hve góðum rökum dómr hans væri bygðr á, heldr en heimablöðin, sem helzt til mjög skortir kunnugleika á málinu.

Vér getum því að sinni ekkert sagt um rit Halldórs, af því að vér höfum eigi átt kost á að sjá það. En Lögbergi virðist hafa borizt það og eftir því að dæma, sem það fær ir til úr þeim, virðist svo sem höf. hafi hlaupið talsvert á sig og felt sleggjudóm af ókunnugleik, svo sem er hann skopast hæðilega að því, að maðr, sem enga fasteign telr fram, skuli eiga ærið fé í jarðyrkjutólum.

Vér skulum nú heldr ekki eyða miklu púðri á annan eins hégóma eins og það, þótt fundizt hafi stöku samleggingarvillur á nautgripatölu hjá einhverjum búanda. Það væri ekki óhugsandi að sú synd lægi á prófarkalesaranum íslenzka (ritið er prentað í Ísafoldarprentsm.) eða það getr verið afskriftarvilla, er handrit er hreinritað undir prentun.

Vér bentum á það fyrir ári síðan (Hkr., 26. Marz 1892), að það væri ranglátt og ástæðulaust að kenna þeim embættismanni stjórnarinnar, sem skýrslum safnar (í þessu tilliti Mr. B. L. Baldwinson) um það, þó að framteljendr hafi verið misjafnlega réttorðir. Það er alls *ómögulegt* fyrir mann, sem verðr að fara hratt yfir, getr að eins staðið við örlitla stund á hverju heimili, að rannsaka sannsögli hvers framteljanda.

Ið eina verulega atriði, sem rétt væri að saka Mr. Baldwinson um, að því er þessar skýrslur snertir, er yfirsjón, sem honum á að hafa orðið á einum stað í kverinu. Það er á bls. 40—41 í „yfirlitinu", sem hann hefir þar dregið saman út úr sjálfum skýrslunum.

Hann telr hér upp ísl. nýlendurnar allar sex með nafni og skýrir frá samanlagðri tölu búenda í hverri, samanlögðum búskaparárum, stofnfé því sem búendr þessir byrjuðu með, skuldum þeirra nú og skuldlausum eignum og reiknar svo út eftir þessu meðaltal árlegs gróða. Hér er Mr. Baldw. sakaðr um, að hann hafi gleymt að draga stofnfé það, sem bændr byrjuðu með, frá núverandi upphæð skuldlausra eigna, er hann reiknar út árlegan *gróða* bænda.

En er nú þessi sakargift rétt?

Með því að deila búskaparáratölunni með búendatölunni, finnr maðr meðaltal búskaparáranna. T. d. í öllum nýlendunum eru taldir 636 bændr, og samtalin búskaparár þeirra 2275, eða búskaparár hvers bónda að meðaltali vel 3½ (3.57). Skuldlausar eignir allra þessara bænda eru taldar $905,375, en stofnfé það, sem þeir höfðu byrjað með, var talið $65,187; gróði þeirra allra á þessu tímabili er því

$$\begin{array}{r} \$\,905\,375 \\ -\;65\,187 \\ \hline =\$\,840\,188 \end{array}$$

Deili maðr þessari upphæð með búandatölunni (636), verðr meðalgróði hvers bónda $1321,05. Kalli maðr meðaltölu búskaparára 3½, þá ætti að deila $1321,05 með 3½, og kæmi þá út $377,44 sem meðal ársgróði hvers bónda. En Baldwin fær að eins út $372,88, og er það, ef til vill, af því að hann reiknar búskaparárin nákvæmara en hér er gert, liðlega 3½ (3,577, sem er nákvæmlega rétta talan). Hvernig vorir góðu vinir heima hafa farið að finna það út, að Baldwinson hafi *ekki* dregið stofnféð frá, — það er oss óskiljanlegt. Er hér ekki einhver misreikningr eða fljótfærni hjá ritdómurunum sjálfum?

Þau einstöku tilfelli, sem helzt hafa verið tekin til aðfinslu við skýrslurnar, eru dæmi af mönnum, (úr Þingvallanýlendu flestum), sem hafa talizt eiga svo og svo mikið, en skömmu síðar flosnað upp fyrir skuldir.

Þessi dæmi kunna vel að vera rétt og sanna þá auðvitað, að skýrslurnar sé ekki í öllu áreiðanlegar. En hvernig inir háttv. ritstjórar fara að finna ástæðu til að rífa Mr. Baldwinson í sig fyrir það, er algerð ráðgáta.

Eins og vér að nökkru höfum bent á fyrir löngu í blaði voru, þá er það tvent, sem vafalaust er athugavert við skýrslur þessar: annað er það, að menn hafa án efa sumstaðar, einkum í Þingvallanýlendu, ýmist sagt rangt frá skuldum sínum eða þagað um þær. Þetta er atriði, sem safnandi skýrslnanna gat með engu móti við gert. En það er samt slæmt. — Hitt atriðið er það, að sumpart eru jarðir, sem menn hafa sezt á, en eru eigi búnir að ná eignarrétti á, taldar sem eign (og er þessa getið í skýrslunum), og svo að jarðirnar eru víða of hátt metnar, þ. e. metnar miklu hærra verði, en eigendr gætu fengið fyrir þær, ef þeir vildu eða þyrftu að selja þær. Þetta er það eina verulega atriði, sem oss virðist að kenna megi höfundi skýrslunnar um að nokkru leyti.

Vitaskuld verðr að taka slíkar skýrslur með varúð og ætla vel fyrir ýkjum og öðrum „vanhöldum"; en engu að síðr má talsvert á þeim græða. Búendatala er vafalaust rétt og eins ekrutala landa, gripa tala og því um líkt; verðlag á gripum mun láta ekki fjærri sanni víðast, og verð akryrkjuverkfæra mun talið eins og þau hafa kostað, en auðvitað má fella þar nokkuð af fyrir sliti o. s. frv.

Skulda-dálkrinn mun vera ið eina í sjálfu framtalinu, sem er verulega óáreiðanlegt.

Og jarða-verðið mun vera það verulegasta í matinu, sem viðsjárvert er.

Vér sjáum eigi að það sé rétt að vekja meiri tortrygni gegn áreiðanleika skýrslna þessara, en þær eiga skilið, eins og vér að hinu leyti álítum rangt að gylla líðan manna hér fram yfir það sem satt er.

Hvort um sig mun hefna sín.

Ef skrökvað er lofi á líðun manna og velsæld hér, til þess að ginna menn að heiman til vestrfara, þá fer ekki hjá því með þeim samgöngufærum, sem nú eru orðin, að það verðr bráðlega uppvíst, og er þá hætt við að það verði til að gera menn heima svo tortrygna, að þeir trúi ekki því góða, sem með sönnu má segja um þetta land og líðun manna hér.

Og eins er hitt, að ef blöð eða einstakir menn heima fara að bera brigður á órækan sannleika um þetta land, þótt sá sannleiki kunni að vera landinu til hróss, þá er óefað, að almenningr fær bráðum vitneskju um sannleikann og hættir að trúa þeim blöðum og rithöfundum, sem það reynist um að þeir segja ósatt frá, hvort sem það nú kemr af vanþekking eða misskildri ættjarðarást, til að aftra mönnum burtfarar úr landi.

Vestrfarir.

Oss blandast ekki hugr um það, að það er í 19 tilfelium af tuttugu rangt gert, að hvetja til vestrfara nokkurn þann fjölskyldumann, sem vel fer um heima. Slíkir menn vita, hverju þeir sleppa, en það má ganga að því vísu, að þeir geri sér glæsilegri vonir, en skynsamlegt er, um það sem þeir muni hreppa hér. Annars færu *þeir* ekki.

Auðvitað geta menn, sem gætu komið hingað með 8 til 10 þúsund kr. afgangs farareyri og eru reglumenn og hagsýnir og enn á vinnualdri, búið sér hér ágæta framtíð, ef þeir njóta leiðbeininga góðra og reyndra manna þegar hingað kemr, en lenda ekki í höndum svikara eða hleypa sér út í fyrirtæki, sem þeir hafa ekki þekking á.

Hraustir og velvinnandi menn, sem sjá fyrir, að þeir eru á leiðinni að fara á höfuðið heima, geta gert rétt í því, þótt fjölskyldumenn sé, að koma vestr. Þeir mega að vísu ekki búast við sældardögum, heldr hörðu lífi og örðugu, en þeir geta gert sér von um, að koma börnum sínum betr á legg hér.

Fátæklingarnir, sem ef til vill eiga ekki fyrir fari sína hingað, eru ekki eftirsóknarverðir hingað. En mörgum þeirra hefir orðið að góðu að flytja vestr.

Einhleypt fólk er enginn efi á, ef það er hraust og vinnufært, að getr haft miklu léttari aðgang að því að verða sjálfstætt og lifa bærilegu lífi hér. Fyrir vinnukonur er nú ekki um að tala; það er paradís fyrir þær í samanburði við þá æfi, sem þær eiga heima.

En eitt ætti um fram alt fjölskyldufólk að gæta vel að, og það er, hvort það mundi una sér hér. Því að hávaði þess á ekki afturkvæmt heim fyrir efna sakir, eftir að hingað kemr. Um einhleypa fólkið er síðr að tala, hver vel vinnandi og sparsamr karl eða kona, sem vill, getr fljótt unnið sér nóg inn fyrir farareyri heim.

Hvað tekr við?

Fyrir einhleypa fólkinu tekr yfir höfuð við vinna í annara þjónustu. Fyrir stúlkunum vistir; fyrir karlmönnunum daglaunavinna í bæjum hjá bændum eða við járnbrautir eða skógarhögg—hörð vinna og nokkuð stopul fyrir karlmennina. Fyrir fátækum fjölskyldumönnum tekr við annaðhvort, að þeim verðr komið út í Álftavatns-nýlendu eða öllu heldr til Nýja Íslands, og þar basla þeir áfram sem bezt þeir geta sem gustukamenn annara í byrjun; eða þeir fara í skurðavinnu í Winnipeg og halda til í einhverju skúrhýsi, þar sem eitt lítið berbergi er fjölskyldunni eldhús, búr, mötunarstofa, setstofa, svefnherbergi. Að vetrinum liggja karlmennirnir iðjulausir mikið af tímanum, af því þeir fá ekkert að gera; ef bezt lætr komast nokkrir í að saga við í eldinn fyrir náungann og draga fram lífið á því.

Um daglaunavinnuna hér er það að segja, að það er yfir höfuð heldr illa borguð vinna, $1,25—$1,75 á dag, og venjulega atvinnuleysi nokkra mánuði á hverju ári. Það má sjálfsagt halda saman sál og líkama á slíku sultarbandi, og með því að lifa eins og hundar má það takast eljusömum og sparsömum mönnum að nurla saman fáeina dollara, en þá er og of oft helzt til mikið sparað; börnin látin alast upp skólalaust eins og villidýr (til að spara þessi fáu sent í skólabækr og ritföng?). Því er miðr, að það er tiltölulega of mikill fjöldi af íslenzku börnunum hér í bæ, sem fer á mis við skólagang, og hávaðinn af þeim, sem annars nokkurn tíma fara í skóla, eru látin hætta undir eins og komið er gegn um neðstu bekkina.

Nú, vitaskuld er það, að þó að þeim, sem vanir eru nægum herbergjum, hreinu lofti og öðru hreinlæti, þyki ógeðsleg vist þar sem stórar fjölskyldur hnattast saman í einu eða tveim herbergjum með börn, mat, svefnrekkjur, þvotta o. fl. o. fl., þá er auðvitað, að svo var til mikill híbýla-vesaldómr heima, að þetta kann að virðast enda bót frá því sem var fyrir stöku manni.

Ýmsum tekst þó (en að eins eftir lengri hérverutíma) að ná stöðugri vinnu, og vegnar því ekki allfáum hér dável, sem komið hafa hingað fátækir fjölskyldumenn.

En maðrinn, sem kemr með nokkur efni og ætlar að taka sér land —hvað tekr við honum? Hann hefir ekki nóg efni til að *kaupa* land og búslóð á það jafnframt. En hann hefir efni til að kaupa sér það nauðsynlegasta af gripum og verkfærum, ef hann fengi frítt land.

En hann vill eðlilega fá það innan um íslenzkra manna bygðir, þar sem hann getr náð til markaðar. En slíkt land, sem takandi sé, er nú sem stendr ekki til í Manitoba, mun hér um bil óhætt að fullyrða, nema í Nýja Íslandi og Álftavatnsnýlendu og er það vafalaust, að í Nýja Ísl. getr orðið góð framtíð fyrir nýta menn; um Álftavatnsnýlendu þykir oss líklegt að sama megi segja, en vér höfum aldrei þar komið.

Hvernig land og útlit kunni að vera í Lake Dauphin héraðinu, ef þangað skyldi bráðum koma braut, viljum vér ekkert fullyrða að sinni. Það er svo ilt að vita, hverju trúa má af sögum þeirra, sem sjálfir hafa hagnað af því að teygja fólk í eitthvert landspláss.

Í inni svo nefndu Vatnsdalsnýlendu (í Assiniboia) mun enn mega fá dálítið af góðu akryrkjulandi.

Þingvallanýlendu skyldu menn varast eins og heitan eld; og varlegast að halda sér frá Melita-bygð líka.

Um Alberta nýlenduna hefir verið margt sagt. Það mun óefað, að þar verðr ekki akryrkja heppilegr aðal-atvinnuvegr, ekki hveitirækt að minsta kosti. En vér hyggjum þar gott fyrir kvikfjárrækt og veiðisælt, og enginn efi á því, að þá, sem þangað hafa farið, skortir ekki lífsnauðsynjar, og vér höfum hugmynd um, að þar verði vænleg Íslendingabygð. Og í engri annari ísl. nýlendu hyggjum vér landslag, lifnaðarháttu og loftslag eiga betr við landa vora.

Fyrir þá sem koma með svo mikil efni, að þeir geta keypt land og búslóð alla, getr síðr heitið vandræðamál að velja sér bólfestu. Það má má fá þolanleg óbygð lönd í Argyle-nýlendu, og bygð lönd mun mega kaupa þar allgóð. Í Dakota má og fá bygð lönd, og er þar enn betr í sveit komið, skuldabasl nú orðið minna en í Argyle, og velmegun orðin á fastari grundvelli.

Verkmanna-málið og innflutningar.

Verkmenn í bænum kveina og kvarta um lágt kaup og atvinnubrest. Þeir gera verkföll til að fá kaup sitt hækkað, og aðalvandræðin, sem þeir eiga við að stríða, eru þau, að jafnan verða helzt til margir til að bjóðast til að vinna verk þeirra fyrir lægra kaup. Einkum verða nýkomendr til þessa, og er þeim vorkunn nokkur, er hingað koma allslausir og standa hér uppi atvinnulausir og ráðalausir.

En alt um það verða verkmenn vorir, eigi síðr en aðrir, hrifnir af því, að efla fólksflutninga til landsins. Þeir styrkja stjórnirnar til þess, heimta það af þeim og hrósa þeim og þakka þeim fyrir, að þær kosta geysi fé ár eftir ár til að lokka menn og leiða hingað inn; að stjórnin ver landsins fé til að kaupa verkmönnum keppinauta, sem geta barizt við að ná bitanum frá munni þeirra, sem fyrir eru.

Er vit í þessu?

Má vera oss missýnist, en oss virðist að verkmannalýðrinn, sem styðr að innflutningi fólks, bindi þar með hrísið á sitt eigið bak.

Verkmaðrinn, sem reynir að bæta kjör sín og fellir niðr vinnu til að knýja verkgefandann til að hækka kaup sitt, en styðr jafnframt af alefli að því að flytja fleiri og fleiri nýja verkmenn inn, fer álíka að ráði sínu eins og kerlingin, sem var að bera vatnið í sáldinu, eða Bakkabræðr, sem reyndu að ausa fult keraldið, en gættu ekki þess, að „botninn var suðr í Borgarfirði".

Einn af nafngreindustu rökurum þessa bæjar, Mr. *W. Starr* er um undanfarandi tíma hefir unnið á Kelly's og Clarendon rakarastofum, er nú byrjaðr að vinna hjá S. J. Scheving.

ÍSLENZKR LÆKNIR:

Dr. M. Halldorsson.

Park River, — — — N. Dak.

VIÐ GETUM EKKI LENGR

gefið nýjum kaupendum síðastl. árgang af blaðinu, því að hann er *uppgenginn*, nema fáein ósamstæð tölublöð.

En við getum

SAMT

gert nýjum kaupendum góð kjör.

Við seljum *nýjum* kaupendum þennan árgang blaðsins fyrir $1,50 (fyrirfram borgað).

Og hver af næstu fimmtíu kaupendum, sem sendir oss borgun eftir þennan dag, fær *tölu-merkta* kvittun (No. 1, 2, 3 o. s. frv, upp að 50). Og undir eins og 50 nýir kaupendr hafa sent oss borgun, látum vér undir umsjón valinkunnra manna og í viðrvist hverra, sem við vilja vera, draga hlutkesti um, hver af þessum 50 skuli fá verðlaun.—Sá sem hefir á kvittun sinni tölu þá, sem út kemr við dráttinn, má kjósa um, hvort hann vill heldr *gefins*

Vandað vasa-úr

(á $25 til $30 útsölu-verði hér)

eða

Vandaða saumavél

(ámóta dýra).

Ef vinnandi verðr í Canada, verða gripirnir afhentir hér á skrifstofunni (eða sendir hlutaðeiganda, sem borgar flutninginn).

Verði vinnandi í Bandaríkjunum, borgar hann flutninginn á gripunum frá Chicago og til sín.

Vér *ábyrgjumst*, að munir þessir sé engir húmbúgs-munir, heldr *góðir* og *vandaðir* gripir.

8. Marz 1893.

Útgefendr „Heimskringlu".

BÆKR

TIL SÖLU HJÁ HEIMSKRINGLU.

Talan sem sett er í sviga fyrir aftan bókanöfnin sýnir burðargjald fyrir þá ina sömu bók innan Canada og Bandaríkjanna; það verðr að sendast auk bókarverðsins. Þær bækr, sem engin tala er við, sendast frítt. Engin bók send fyr en borgun er meðtekin.

*Húspostilla dr. P. Pétrssonar	(8)	$1.75
*Kvekdhugvekjur eftir sama	(2)	$0.75
*Föstuhugvekjur eftir sama	(2)	$0.50
*Vorhugvekjur eftir sama	(2)	$0.50
*Leiðarvísir til að spyrja börn	(2)	$0.40
Dr. Jónassen Lækningabók	(5)	$1.00
*Hjálp í viðlögum	(2)	$0.35
*Sjálfsfræðarinn (Jarðfræði)		$0.40
Smásögur dr. P Pétrsson		$0.30
Hellismanna saga		$0.15
Nikulásar saga		$0.10
*Saga Páls Skálaholtsbiskups		$0.25
Um Þrenningarlærdóminn eftir B. Pétrsson		$0.15
*Agrip af landafroði		$0.30
Um harðindi eftir S. Eyjólfsson		$0.10
Huld	(2)	$0.25
Sveitalífið á Íslandi	(2)	$0.10
Lítið rit um Svívirðing eyðileggingar-innar		$0.25
*Nótnabók Guðjóhnsens (þrírödd.)		$0.75
Ræða eftir M. J. Skaftason		$0.15
Saga af Fastusi og Erminu		$0.10

Bækr þær sem stjarna *) r við eru í bandi.